

МІЖНАРОДНІ ТРАНСПОРТНІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ: ЗНАЧУЩІСТЬ ТА ВІТЧИЗНЯНІ ТЕНДЕНЦІЇ

У статті обґрунтовано значущість і важливість розвитку міжнародних і зовнішньоторговельних перевезень на окремих видах транспорту, проаналізовано існуючі тенденції на ринку транспортних послуг України, охарактеризовано структуру експортно-імпортних послуг України на даному етапі розвитку.

В статье обоснована значимость и важность развития международных и внешнеторговых перевозок на отдельных видах транспорта, проанализированы существующие тенденции на рынке транспортных услуг Украины, охарактеризована структура экспортно-импортных услуг Украины на данном этапе развития.

In article the importance and importance of development of the international and foreign trade transportations on separate types of transport is proved, existing tendencies in the market of transport services of Ukraine are analysed, the structure of export-import services of Ukraine on the present time are characterized.

Ключові слова: транспорт, послуги, експорт, імпорт, перевезення, якість транспортної послуги.

Актуальність дослідження проблем транспортних відносин, які мають як міжнародний публічно-правовий, так і переважно приватноправовий характер, на нашу думку, визначена цілою низкою причин і обставин, з яких головним залишається стабільний розвиток різних видів транспорту, транспортних послуг та сучасної техніки й технологій загалом.

У світі ведеться інтенсивний пошук методу гармонійного розвитку транспорту, у ХХІ сторіччі в основу якого закладені наступні критерії: задоволення потреб економічних зв'язків; принципи поділу праці в умовах ринкових відносин по регіонах та континентах; оптимізація взаємодії різних видів транспорту; удосконалення транспортних технологій.

Питанням економіки транспорту присвячені наукові праці Т.С.Хачатурова, В.І.Дмитрієва, Є.Д.Ханукова, І.В.Белова, А.В.Комарова, А.М.Захарова, В.Г.Галабурда, І.В.Кочетова, Ю.Ф.Кулаєва, В.Л.Диканя, В.А.Персианова, В.М.Гурнак та ін.

Проблеми міжнародних перевезень, їх аналіз і методи розрахунків вирішували Є.В.Михальцев, В.М.Орлов, А.С.Чудов, А.Н.Фролов, А.П.Абрамов, О.І.Журавель, А.Є.Гишмана, Н.Г.Смєхова, Н.І.Силаєв і вітчизняні економісти М.В.Макаренко, Н.М.Колесникова, Н.С.Соколовская, В.І.Пасічник і інші вчені.

На цьому етапі розвитку недостатньо висвітленими є тенденції на ринку транспортних послуг України, не приділяється значної уваги значущості і важливості розвитку міжнародних і зовнішньоторговельних перевезень на окремих видах транспорту.

Метою статті є дослідження тенденцій зміни ринку транспортних послуг України. Для цього, по-перше, доцільно розкрити значущість і важливість

розвитку міжнародних і зовнішньоторговельних перевезень на окремих видах транспорту, по-друге, проаналізувати існуючі тенденції на ринку транспортних послуг України, по-третє, охарактеризувати структуру експорту-імпорту послуг України на теперішній час.

Зовнішньоекономічна діяльність здійснюється в різних галузях економіки кожної держави. Транспорт тут не є виключенням. Транспорт є самостійним учасником зовнішньоекономічних зв'язків.

Проблема розвитку експортного потенціалу транспортної галузі з метою інтеграції країни в міжнародну транспортну систему не є новою. Спрямованість робіт науково-дослідного та науково-практичного характеру розділяється на дві групи. Перша група дослідників акцентує увагу на проблемах світової економіки, міжнародних економічних відносин і міжнародної торгівлі послугами – це роботи таких вчених: А.Білорусів, В.Буглай, В.Бурмистров, С.Боргів, І.Дюмулен, Л.Евенко, Н.Ливенцев, Д.Миколаїв, В.Рибалкін, Л.Шабельників, В.Соловійов, В.Супян, І.Фаминський, Е.Хесин, К.Холопів та ін. Інша група вчених внесла помітний вклад у наукові дослідження з позицій розвитку міжнародних і зовнішньоторговельних перевезень в галузевому розрізі присвячені наукові праці таких учених: В.Арсенов, Б.Артамонов, Н.Громов, П.Куренков, В.Лівшиць, Н.Макурин, Л.Мазо, С.Милославська, Л.Миротин, В.Персианов, А.Раховецький, С.Резер, Л.Рижова, Н.Терешина, М.Улицька.

Отже, міжнародні транспортні перевезення є специфічним товаром, вони продаються та купуються на міжнародних транспортних ринках, які різняться залежно від видів транспорту, видів перевезених вантажів, географічних районів перевезення. Про значущість і важливість розвитку міжнародних і зовнішньоторговельних перевезень на окремих видах транспорту свідчить те, що рівень забезпечення транспортом у розрізі міжнародних відносин впливає на ефективність зовнішньої торгівлі, проявляючись у ціні товару як транспортної складової.

Торкуючись сучасних реалій, слід відмітити, що транспорт є в Україні однієї із пріоритетних галузей, у розвитку якої зацікавлені не тільки українські учасники зовнішньоекономічної діяльності, але й іноземні партнери, тому що найкоротші шляхи руху товарів проходять по території України.

З метою аналізу існуючих тенденцій на ринку транспортних послуг України було проаналізовано основні статистичні дані з цього питання (табл. 1, 2, 3, рис. 1, 2, 3).

Таблиця 1

*Індекси обсягу перевезення вантажів за видами транспорту,
(відсотків до попереднього року) [1]*

	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Транспорт в цілому	99,5	99	106	105	104	104	106	99	82
наземний	99	99	106	105	104	104	106	99	83
залізничний	107	106	113	104	97	106	107	97	79
автомобільний	98	97	103	106	109	104	108	101	84

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
трубопровідний	94	93	108	102	96	96	96	95	83
водний	101	108	115	110	104	107	106	81	50
морський	98	107	101	99	98	101	105	90	57
річковий	103	109	131	119	109	111	106	75	46
авіаційний	206	336	164	68	125	78	105	98	83

Аналіз даних показав, що за період 2008-2009 років обсяги перевезення вантажів за всіма видами транспорту значно скоротилися. Найбільшого падіння зазнав показник щодо річкового транспорту (у 2006 році – 111%, у 2009 – 46% до попереднього року).

Таблиця 2

Перевезення вантажів за видами транспорту [1]

Вид транспорту	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
наземний	1514	1541	1635	1710	1784	1850	1965,4	1953	1611
залізничний	357	393	445	462	450	479	514	499	391
автомобільний	939	947	973	1027	1121	1167	1255	1267	1065
трубопровідний	218	201	217	221	213	204	196	187	155
водний	15	16,4	19	21	21	23	24	19	10
морський	6,3	8,8	9	9	8	9	9	8	5
річковий	8,3	7,6	10	12	13	14	15	11	5
авіаційний	0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

млн. т

Аналіз перевезень вантажів за видами транспорту за останні роки дозволяє зробити висновок, що найбільшу вагу у структурі вітчизняних перевезень займає автомобільний транспорт, найменшу – авіаційний.

Перевезення вантажів всіма видами транспорту за період 2000-2009 років мало незначну тенденцію до підвищення, а за період 2007-2009 року обсяг перевезень скоротився майже на 369 млн. т. (рис. 1).

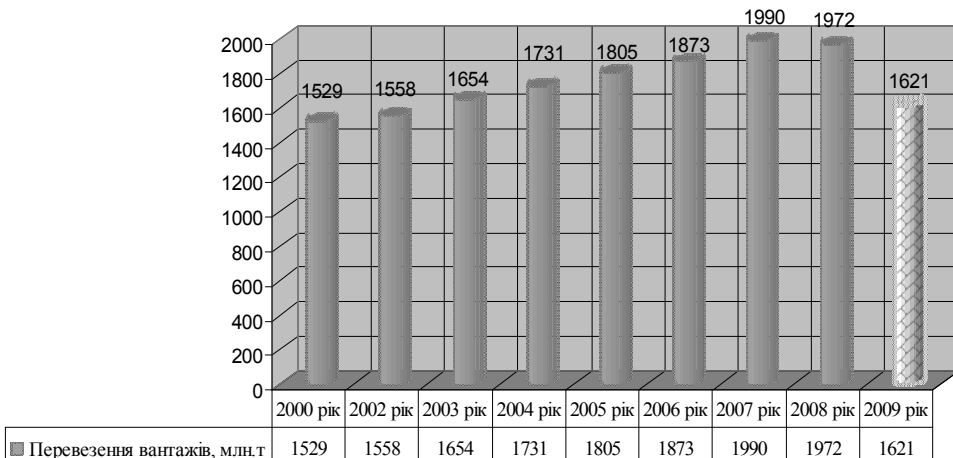

Рис. 1. Перевезення вантажів всіма видами транспорту у розрізі 2000-2009 років [1]

Здійснений аналіз вантажообороту за видами транспорту у розрізі 2000-2009 року свідчить, що з 2000 до 2008 року цей показник мав тенденцію до певного незначного росту (табл. 3.)

Таблиця 3

Вантажооборот за видами транспорту [1]

Вид транспорту	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
наземний	379,6	397,9	442,4	464,9	457,4	475,9	491,2	491,5	387,8
залізничний	172,8	193,1	225,3	234	224	240,8	262,5	257	196,2
автомобільний	19,3	20,6	24,4	28,8	35,3	40,6	46,6	54,9	49,7
трубопровідний	187,5	184,2	192,7	202,1	198,1	194,5	182,1	179,6	141,9
водний	14,5	13	14,6	14,9	15,9	18,4	18,6	15,8	8
морський	8,6	8,8	9,9	9,3	9,6	12,1	12,9	11,3	5,2
річковий	5,9	4,2	4,7	5,6	6,3	6,3	5,7	4,5	2,8
авіаційний	0	0,4	0,5	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4
Транспорт в цілому	394,1	411,3	457,5	480,1	473,6	494,6	510,2	507,7	396,2

Статистичні дані (рис. 2) вказують на те, що у 2009 році вантажооборот наземного транспорту склав 387,8 млрд. ткм, що менше ніж у попередньому році приблизно 21%; залізничного – 196,2 млрд. ткм, що менше ніж у 2008 році приблизно 24%; вантажооборот автомобільного транспорту теж знизився з 54,9 млрд. ткм до 49,7 млрд. ткм; трубопровідного транспорту також мав тенденцію до зниження (-21%); водного, морського, річкового транспорту знизився відповідно на 49,4%, 53,98%, 37,78%. Авіаційного залишився незмінним.

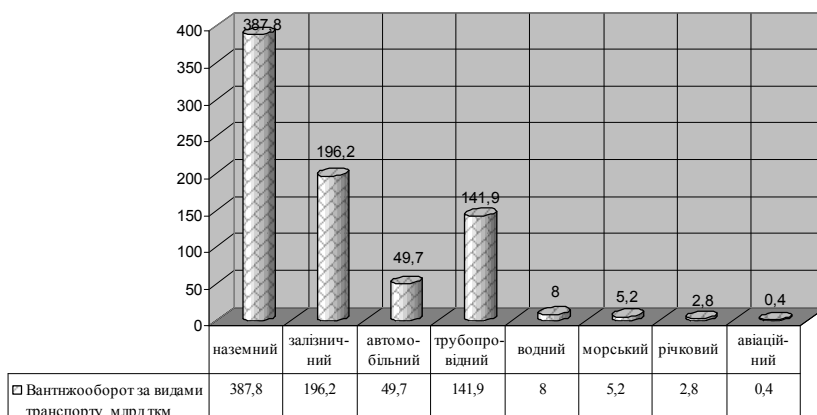

Рис. 2. Структура вантажообороту за видами транспорту у 2009 році [1]

Аналіз структури вантажообороту у 2009 році свідчить про те, що найвагомим з видів транспорту є залізничний (196,2 млрд.ткм), найменшим за значенням вантажообороту – авіаційний (0,4 млрд.ткм).

Проаналізовані негативні тенденції сірим кольором окреслюють останні вітчизняні тенденції у сфері транспорту. Сучасний етап розвитку економіки України прагне до зростання малого та середнього бізнесу. Укладання договорів українськими перевізниками з іноземними партнерами щодо надання послуг на міжнародні перевезення, придбання та оновлення нового рухомого складу українськими перевізниками можуть позитивно впливати на зростання обсягів перевезень українськими перевізниками та витіснення з ринку транспортних послуг іноземних перевізників.

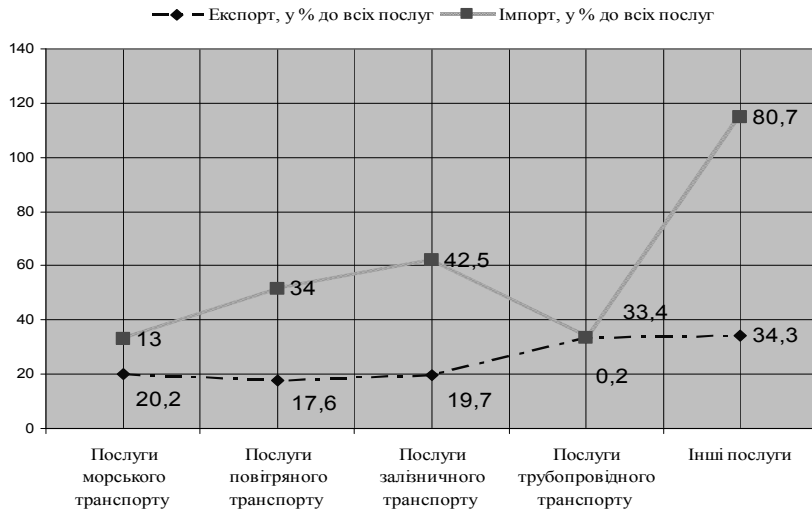

Рис. 3. Структура експорту-імпорту послуг України у 2009 році [1]

Перспективами подальших розвідок у даному напрямку є дослідження особливостей розвитку ринку міжнародних перевезень.

Список використаних джерел:

1. Україна у цифрах 2009 [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. (1 файл). – Статистичний збірник. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.